

TÉMA Č. 11 – IMPRESIONIZMUS

Charakteristika: Efemérnosť (zachytenie prchavého dojmu, vnemu, čara okamihu).

Pôvod a vznik

- **Názov:** Odvodený z výtvarného umenia.
- **Milník:** 1874 – Výstava v Paríži.
- **Kľúčové dielo:** Claude Monet – *Impression, soleil levant* (Impresia, východ slnka).
- **Znaky vo výtvarnom umení:** Farebná neurčitosť, absencia pevnej línie a jasných obrysov.

Znaky hudobného impresionizmu

(Melodika, rytmika, harmónia, intervaly, zvukovo-farebná inštrumentácia)

- **Kompozičná technika:** Nepoužíva tradičnú klasickú tematickú prácu a postupy funkčnej harmónie.
- **Harmónia:** Uvoľnená harmónia, vychádza z 12-tónovej chromatickej stupnice.
- **Stupnice:** Diatonika, chromatika, celotónové, pentatonické a orientálne stupnice.
- **Vrstvy:** Často využíva niekoľko vrstiev (zvyčajne tri), ktoré tvoria základ techniky.
- **Intervaly:** Využívanie intervalov 4, 7, 9, nónakordy, tercdecimové akordy, tritónus.
- **Rytmika a dynamika:** Bohatá rytmika, časté zdržiavanie, behy, ostináta. Dynamika v rozpätí *ppp* až *mf*.
- **Melodika:** Pripomína impresionistické obrazy, akoby sa rozplývala.
- **Inštrumentácia:** Prevládajú jemné odtiene, využitie dusidiel (*con sordino*), cinkavé zvuky.
- **Nástroje:** Menej obvyklé techniky hry; využitie nástrojov ako harfa, celesta, zvon.

Predstavitelia

- **Celou tvorbou:** Claude Debussy.
- **Častou tvorby:** Maurice Ravel, Ottorino Respighi, Manuel de Falla.

CLAUDE DEBUSSY

- **Detstvo:** Otec chcel, aby bol námorníkom.
- **Štúdium:** Od 12 rokov študoval na Parížskom konzervatóriu (skladba, hra na klavíri).
- **Umelecký profil:** Chcel byť koncertným klaviristom, pedagógovia neboli nadšení jeho originálnym rukopisom. Žil ako slobodný umelec v Paríži, stretával sa s básnikmi a výtvarníkmi.
- **Inšpirácie:**
  - Orientálna hudba a skladby ruských skladateľov (Musorgskij, Rimskij-Korsakov).
  - Výtvarné umenie, príroda, hudobná minulosť (GCH, „Moja hrstka“, francúzska hudba 18. stor.).
  - Literatúra: Moderný jazyk, inšpirácia poéziou (Baudelaire, Verlaine).

- **Úspechy:** Na tretí pokus získal Rímsku cenu za skladbu *Márnotratný syn* (kantáta).
- **Zaujímavosť:** Pôsobil ako domáci učiteľ u Nadeždy von Meck.

Tvorba

Orchestrálna tvorba

- *Prelúdium k Faunovmu popoludniu* (podľa básne Mallarmého).
- *Tri nočné* (Oblaky, Slávnosti, Sirény).
- *Tance pre harfu a symfonický orchester*.
- *More* (symfonické skice: Od úsvitu do poľudnia na mori, Hry vín, Rozhovory vetra s morom).

Vokálno-dramatická a iná tvorba

- **Oratórium:** *Utrpenie sv. Sebastiána*.
- **Opera:** *Pelléas a Melisanda* (5-dejstvá).

Klavírna tvorba

- **Album:** *Detský kútik* (obsahuje *Small Cake-walk* – ragtime).
- *Suite Bergamasque* (jej súčasťou je slávne *Clair de lune* – Svit luny).

MAURICE RAVEL

- **Profil:** Študoval na konzervatóriu v Paríži. Majster inštrumentácie, využíva španielsky folklór.
- **Inšpirácia:** Claude Debussy, clavecinisti, jazz, rómska hudba.
- **Harmónia:** Bohatá, nerozchádza sa však s tonalitou.

Diela podľa orientácie

Impresionistické diela

- **Balet:** *Dafnis a Chloé*.
- **Klavírne cykly:** *Gašpar noci*, *Zrkadlá*, *Vodotrysky*.
- **Folklórne motívy:** *Španielska rapsódia*, *Bolero* (symfonický tanec, výrazný opakujúci sa rytmus).

Neoklasicistická orientácia

- *Pavana za mŕtву infantku*.
- *Couperinov náhrobok* (klavírna skladba).
- **Klavírne koncerty:** G-dur (jazzové vplyvy), D-dur (pre ľavú ruku).
- *La Valse* – valčík (balet).
- *Moja matka hus*.
- *Dieťa a čary*.

Folklórne prvky (primárne neofolklorizmus)

- *Španielska rapsódia, Bolero, Tzigane.*
- **Opera:** *Španielska hodinka.*

INÍ PREDSTAVITELIA (Neofolklorizmus)

- **Paul Dukas:** Symfonické scherzo *Učeň čarodejník*, opera *Ariadna a Modrofúz.*
- **Manuel de Falla:** *Noci v španielskych záhradách* (pre klavír a orchester).
- **Leoš Janáček:** Klavírne cykly *V hmlách, Po zarastenom chodníčku.*
- **Ottorino Respighi:** *Brazílske dojmy.*